

Yeni Kitap Seçiminde Etkili Olan Biçimsel Faktörlerin Okuyucu Perspektifinden Değerlendirilmesi

The Evaluation of Readers' Viewpoint on Formal Factors Affecting New Book Selection

Mesut KURULGAN* ve Metin ARGAN**

Öz

Bu çalışmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesini kullanan öğrencilerin kitap seçimini etkileyen biçimsel özelliklere ilişkin tutumlarının belirlenmesidir. Araştırmada kullanılan anket Anadolu Üniversitesinde öğrenim gören 353 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin kitap seçiminde beş faktörün bir etkiye sahip olduğunu işaret etmektedir. Bunlar; cilt ve kâğıt türü, boyut ve yazım özelliği, sayfalardaki resim ve şekiller, kapağın şekli ve rengi ile içerik açısından içindekiler ve kaynakçadır. Sonuçlar cilt ve kâğıt türü ile sayfalardaki resim ve şekillerin kitap türleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları aynı zamanda öğrencilerin cinsiyet ve akademik birimlerinin içindekiler ve kaynakça faktörü üzerinde bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu araştırmanın sonuçları, yayıncıların yeni kitap üretimini nasıl değerlendirmeleri gerektiği konusunda önemli çıkarımlara sahiptir.

Anahtar sözcükler: Okuyucu araştırmaları, Kitap seçimi, Kitap üretimi.

Abstract

Attitudes of students who used Anadolu University central library were examined by means of a questionnaire, which was applied to 353 students. The results indicate that five factors (being expressed through 13 items) had substantial effects on book choice. They were the kinds of cover and paper being used, characteristics of dimensions and writing style, drawings and pictures, shape and colour of the cover, and the table of contents and references. The results indicated that kind of cover and paper, and drawings within the text were statistically significant in determining the selection of book

* Dr.; Bilgi ve Belge Yönetimi Uzmanı. Anadolu Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma Uygulama ve Dokümantasyon Merkezi Yunus Emre Kampusu 26470 Eskişehir (mkurulgan@anadolu.edu.tr).

** Yrd. Doç. Dr.; Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu İki Eylül Kampusu 26470 Eskişehir (margan@anadolu.edu.tr).

genres. Findings also comprised that book gender and academic study areas affect the choices concerning table of contents and references. Conclusions that might be drawn are apt to imply clues for publishers on matters that attract attention by the production of a new book.

Keywords: Reader surveys, Book selection, Book production.

Giriş

Günümüzde ürün olarak kitapların okuyucularına en iyi biçimde hazırlanmasında biçimsel ve tasarımsal üstünlüklerden yararlanıldığı görülür. Ürün geliştirme konusunda yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğu tüketici veya okuyucu perspektifinden değerlendirilmektedir. Kitap tüketicilerine en uygun ürünlerin sunumu için, okuyucu bakış açısını ortaya koyan modern yaklaşımlar büyük önem taşır. Bu bakımdan, yeni bir kitap üzerinde insanların ilgisini toplamak, yayıncılar için de önemli bir konudur. Her yıl yeni isimli binlerce kitap basılıp okuyucuların ilgi ve dikkatine sunulmaktadır. Örneğin, ABD’de 2003 yılında 175.000 yeni kitap basılmıştır (Bowker News Release, 2004). Basılan kitap sayısının çokluğu, tüketicinin kitaba dikkatini çekmeye yönelik yoğun bir rekabeti de beraberinde getirmektedir (D’Astous, Colbert ve Mbarek, 2006, s. 134).

Kitapların değerlendirilmesinde yazarın ünü, kitabın içeriği, anlatım biçimi ve basımevi kadar biçimsel faktörler de büyük önem taşır. Ürünün tasarımı okuyucu algılamalarını etkilemekte, nihayetinde kitaba karşı olumlu tutumlar ortaya çıkabilmekte ve ürün olarak kitap satın alma niyetine dönüşebilmektedir. Biçimsel özelliklerin okuyucuların kitap tercihi üzerindeki etkisini değerlendirmek üzere yapılan bu çalışmada, satın alma veya tercih etme niyeti üzerinde etkili olabilen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, okuyucuların kitap tercihlerinde etkili olan biçimsel veya dışsal olarak nitelendirilebilecek unsurları ortaya koyan faktörleri belirleyen çalışma, kitap üretiminin taraflarına da yeni açılımlar sağlayabilecektir.

Kuramsal Çerçeve

Kitap özel bir ürün şeklini, kitap okuma olgusu ise tüketim faaliyetinin özel bir biçimini oluşturmaktadır. İnsanlar genellikle kitapları dinlenmek, öğrenmek gibi farklı amaçlarla okurlar. Kitap okumaya ilişkin yapılan bir araştırmaya göre, okuma olgusu deneyim yaşamayı da ifade etmektedir. Bu deneyim; faydacı (bilgiyi artırma), haz alıcı (kitaptaki bir kişiyi veya olguyu sevme) ve sembolik (kendini entelektüel hissetme) güdülerini kapsar (Leemans, 1988, ss. 123–124).

Ürünün biçimsel özellikleri, satın alma karar sürecinde önemli etkiye sahip değişkenler arasında gösterilir (Richin ve Bloch, 1991, ss. 145–146;

Babin, Babin ve Boles, 1999, ss. 91–92). Kitapların biçimsel özelliklerinin çekiciliği yeni bir kitabın okuyucular tarafından değerlendirilmesinde olumlu katkı sağlar. Görsel ipucu olarak bir ürünün ambalajı tüketicilerin ilgisini çekmede önemli bir rol oynamaktadır. Bir kitabın kapağı da ambalaj ile paralellik göstererek, tüketicinin dikkatini çekmede önemli teknik pazarlama işlevlerini yerine getirir. Pazarlamada ambalajın iki işlevi bulunmaktadır. Bunlar koruyuculuk ve sessiz satıcılıktır. Benzer şekilde, kitabın kapak içeriği koruyuculuğunun yanı sıra, kitabın kalite ve içeriği ile ilgili doğrudan (örneğin; başlık, şekil ve resim) ve dolaylı (örneğin; renk ve kapak malzemesi) bilgiler de verir. Özetle, kitaplara ait her türlü biçimsel özellik; yeni bir kitap konusunda okuyucuya yeni izlenimler yaratarak satın alma niyeti üzerinde olumlu etki yapar (D'Astous, Colbert ve Mbarek, 2006, s.136). Schiffman ve Kanuk (2000) satın alma niyetini (*purchase intent*) tüketicinin bir ürünü satın alma olasılığının ölçümü olarak değerlendirmiştir. Satın alma veya tercih etme niyetini de cilt türü, kapak tasarımı, renk, resimler, şekiller, içindikiler ve kaynakça gibi pek çok faktör etkilemektedir.

Futas (1977) tarafından 160 okul kütüphanesi üzerinde yapılan araştırmada, kütüphanelerin kitap satın alma işlemlerinde en önemli faktörün kitap incelemeleri olduğu belirtilmektedir. Blake'in (1989) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmalar kitap satın alma veya tercih kararında kitap incelemelerinin önemli olduğunu göstermektedir (Lin, Luarn ve Huang, 2005, s. 461).

Yeni kitap satın alma veya tercih etmede etkili olan faktörler üzerinde yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olup, bunların büyük bir kısmı yazarın ünü, kitabın türü, içerik ve anlatım biçimi gibi özellikler üzerinde durmaktadır. Çok daha sınırlı sayıdaki incelemede, kitaba ilişkin biçimsel özelliklerin satın alma ve tercih etme niyeti üzerindeki etkisini konu almıştır. Örneğin, Kamphuis'in (1991) yapmış olduğu araştırmada, kitap seçimini etkileyen faktörler incelenmiş; sonuçta yazarın ünü, konu ve tür gibi faktörlerin yanı sıra; kitap kapağı, kitabın görünümü ve yazım şekli gibi değişkenlerin de kitap seçiminde etkili olduğu bulunmuştur. Stokmans ve Hendrickx (1994) de benzer şekilde kitap kapağının tüketicinin dikkatini çekmede önemli bir unsur olduğunu işaret etmektedir.

Kitap tercihinde ortaya çıkan kitap incelemeleri konusu içerisinde pek çok değişkenin yer aldığı görülür. Ürün perspektifinden hareketle, ürünün ambalaj veya biçimsel özelliklerinin tercih üzerinde etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde kitaplar değerlendirilirken, biçimsel özellikler; bazı durumlarda ana öge, bazı durumlarda ise destekleyici öge olarak işlev görmektedir. Satın alma veya tercih etme kararını hızlandırıcı bir etkiye sahip olan ambalaj ve ürünün biçimsel özellikleri, kitap konusunda da benzer bir işleve sahip olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın Amacı ve Hipotezler

Bir ürün olarak kitap, tüketici perspektifinden değerlendirilirken daha çok satın almayı etkileyen içsel, çevresel, ağızdan ağıza iletişim ve tanıtım gibi konular üzerinde durulmuştur. Kitap konusunda yapılan araştırmalarda; yazarın ünü ve geçmiş deneyimi, kitabın içeriği, konusu ve türü gibi faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir (Leemans ve Stokmans, 1992, ss. 27–28). Bununla birlikte, kitapların biçimsel bakımdan okuyucular tarafından değerlendirildiği çalışmalar son derece sınırlıdır (D’Astous, Colbert ve Mbarek, 2006, s. 135).

Bu araştırmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesini kullanan öğrencilerin kitap seçimini etkileyen biçimsel özelliklere ilişkin tutumlarının belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde araştırmada iki temel aşama söz konusudur:

- Kitap okumayı etkileyen biçimsel faktörlerin belirlenmesi,
- Biçimsel faktörlerin katılımcılara özgü birtakım özelliklere göre farklılaşma durumunun belirlenmesi.

Leemans’a (1988) göre, kitaplar okuyucunun kişiliğini tanımlamada önemli bir araçtır. Bu bakımdan kitapların değerlendirilmesi okuyucuların birtakım demografik özelliklerine göre değişebilmektedir. Kız ve erkek öğrenciler arasında estetik anlayış, bakış açısı, kullanılan malzemenin değerlendirilmesi açısından farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu araştırma bağlamında, kitap tercihinde biçimsel değerlendirme yapmada ortaya çıkan faktörler, kütüphaneden yararlanan öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişebileceği düşüncesinden hareketle ilk hipotez, “kitap seçimini etkileyen biçimsel özellikler, okuyucuların cinsiyet durumuna göre farklılık gösterir” şeklindedir.

D’Astous, Colbert ve Mbarek (2006) ’ın, yaptıkları araştırmada, çekici kitap kapaklarının okuyucuların dikkatini ve ilgisini daha fazla çekebileceği yönündeki hipotezi doğrulamıştır. Bu araştırmada ise, enstitü, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulu öğrencilerinin bağlı buldukları akademik birimler bağlamında değerlendirme yapacağı öngörüsünden hareketle şu hipotez test edilmiştir: “Kitap seçimini etkileyen biçimsel faktörler, öğrencilerin bölümlerine göre farklılık gösterir”.

Kitap seçiminde göz önünde bulundurulmuş değişkenler, tüketicilerin ürüne olan ilgi düzeylerine göre değişkenlik gösterir (Leemans, 1988, ss. 123–124). Kütüphanede yararlanan kaynak türleri ve ödünç alınan kitap sayısı kapsamındaki faktörlerde bir farklılaşma ortaya çıkacağı düşüncesi ile birbirine bağlı olarak “kitap seçimini etkileyen biçimsel faktörler, kütüphanede yararlanan kaynak türlerine ve yararlanan kitap sayılarına göre farklılık gösterir” hipotezleri sınanmıştır.

Yöntem

Araştırma ve Anket Tasarımı

Araştırma için geliştirilen anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kitap okumayı etkileyen biçimsel özelliklerin önemini belirlemek amacıyla 13 ifadeden oluşmaktadır. Birinci bölümdeki ifadeler beşli Likert Ölçeği ile ("5" çok önemli, "1" hiç önemli değil) okuyucular tarafından değerlendirilmiştir. Anketin ikinci bölümü biçimsel özelliklere yönelik okuyucu tutumlarını ortaya koymaktadır ve bu araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Bu bölümdeki kitapların biçimsel özelliklerine ilişkin 17 ifade, beşli Likert Ölçeği ile değerlendirilmiştir ("5" kesinlikle katılıyorum, "1" hiç katılmıyorum). Araştırmanın üçüncü ve son bölümü ise kitap okuyucularının demografik ve kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin soruları kapsamaktadır.

Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesinden yararlanan öğrencilerdir. 2005 yılı itibariyle kütüphanenin yıllık ziyaretçi sayısı yaklaşık 529.000 olup, araştırmanın yapıldığı tarihler arasındaki ziyaretçi sayısı ise; 76.813'tür. Araştırma 353 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiş ve veriler 7 Kasım 2005 – 30 Aralık 2005 tarihleri arasında toplanmıştır. Anketler, çalışma amacının belirtilmesinin ardından araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrencilere dağıtılmış ve kişi yönelimli (*self administered*) teknik ile elde edilmiştir. Bu teknikte anketörler anket formlarını örneklem grubuna dağıtır ve örneklem grubundaki kişiler de soruları tek tek okuyarak cevaplandırır. Kişi yönelimli çalışmalar, eğitim durumu yüksek olan kişiler üzerinde daha çok uygulanmaktadır. Bu çalışmada da örneklem grubu üniversite öğrencilerinden oluştuğu için kişi yönelimli yöntem tercih edilmiştir. Ankette kullanılan ifadelerin anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla 30 öğrenci üzerinde pilot bir çalışma yapılmış ve ankete ilişkin gerekli düzeltmeler yapılarak son biçimi verilmiştir. Anketi doldurma süresi ortalama olarak 12–18 dakika sürmüştür. Araştırmanın yapıldığı dönemdeki ziyaretçi sayısını (76.813) temsil edecek örneklem yeterliliği için toplam 400 anket dağıtılmış, bunlardan 353 adedi değerlendirmeye alınmıştır. Dört adet anket eksik veya istatistiksel olarak asgari veri girişine uygun olmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. 75.000 kişiden oluşan bir evreni temsil etmede 382 kişilik bir örneklem grubu temsil açısından yeterli olarak değerlendirilmektedir (Ural ve Kılıç, 2005, s. 43). Bu durumda dağıtılan anket bazında geri dönüş oranı % 88,2 olarak gerçekleşmiştir. Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay yoldan örnekleme yöntemi kullanılmıştır. B yöntemde, bir alışveriş merkezinde dolaşan ve caddelerde veya belli bir mekânda bekleyen insanlara anketler uygulanmaktadır (Nakip, 2004, s. 140; Yükselen, 2000, s. 69).

Bulgular

Araştırma Katılımcılarına İlişkin Özellikler

Araştırmaya katılan 353 öğrencinin % 42,8'i (151 kişi) erkek, % 57,2'si (202 kişi) kadınlardan oluşmaktadır. Bunlardan % 81,9'u (289 kişi) fakülte öğrencilerinden oluşurken, % 6,5'i enstitü (23 kişi), % 4,9'u yüksekokul (17 kişi), % 4,2'si meslek yüksekokulu (15 kişi) ve % 2,5'i (9 kişi) diğer birimlerdeki öğrencileridir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 51,4'ü (176 kişi) 251–500 YTL arası, % 32,9'u (113 kişi) 250 YTL veya daha düşük, % 12,8'i (44 kişi) 501–750 YTL arası ve % 2,9'u (10 kişi) ise 751 YTL veya daha fazla aylık ortalama harcama gerçekleştirmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin yıllık bazda kitap için bütçelerinden ayırdıkları ortalama miktar değerlendirildiğinde; 100 YTL veya daha düşük bir miktar ayıranların oranı en yüksek olup % 54,4 (192 kişi), 101–200 YTL arası miktar ayıran öğrencilerin oranı % 21,5 (76 kişi), 201–300 YTL arası para ayıranların oranı % 12,7 (45 kişi), 301 YTL veya daha fazla miktar ayıranların oranı % 5,9 (21 kişi) ve hiç pay ayırmayanların oranı ise % 5,5'tir (19 kişi).

Araştırmaya katılan öğrencilerin en çok yararlandıkları kaynaklar incelendiğinde, % 63,3'ünün (223 kişi) ders kitaplarından, % 18,7'sinin (66 kişi) ders dışı kitaplardan ve % 18,1'inin (64 kişi) ise kitap dışında kalan (gazete, dergi, özgün tez, cd-rom vb.) diğer kaynakları kullandığı bulunmuştur. Katılımcıların kütüphaneye gitme sıklığı açısından yapılan değerlendirmede; bir eğitim-öğretim yarıyılında % 64'ünün (226 kişi) ortalama haftada bir veya daha sık, % 29,2'sinin (103 kişi) ayda ortalama birkaç kez (1–3 kez), % 6,8'inin (24 kişi) ise yarıyılıda ortalama birkaç kez (1–3 kez) kütüphaneye gittiği saptanmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin bir eğitim-öğretim döneminde Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesinden kitap ödünç alma durumu incelendiğinde; % 41,4'ünün (146 kişi) 1–5, % 11'inin (39 kişi) 6–10, % 9,6'sının (34 kişi) 21 veya daha fazla sayıda, % 7,1'inin (25 kişi) 16–20, son olarak da % 5,4'ünün (19 kişi) ise 11–15 kitabı ödünç aldığı, buna karşın % 25,5'inin (90 kişi) hiç ödünç kitap almadığı görülmektedir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Araştırma Katılımcılarına İlişkin Özellikleri

Faktörler	Sıklık	%
Cinsiyet		
Erkek	151	42,8
Kadın	202	57,2
Akademik Birim		
Enstitü	23	6,5
Fakülte	289	81,9
Yüksekokul	17	4,9
Meslek Yüksekokulu	15	4,2
Diğer	9	2,5
Aylık Ortalama. Harcama Miktarı		
250 YTL veya <	113	32,9
251-500 YTL	176	51,4
501-750 YTL	44	12,8
751 YTL veya >	10	2,9
Yıllık Kitap Bütçesi		
Hiç ayırmayan	19	5,4
100 YTL veya <	192	54,4
101-200 YTL	76	21,5
201-300 YTL	45	12,7
301 YTL veya >	21	5,9
Yararlanılan Kaynaklar		
Ders Kitabı	223	63,2
Ders Dışı Kitap	66	18,7
Diğer	64	18,1
Kütüphaneye Gitme Sıklığı		
Yarıyılıda Birkaç Kez	24	6,8
Ayda Birkaç Kez	103	29,2
Her Hafta veya Daha Sık	226	64,0
Ödünç Alınan Kitap Sayısı		
Hiç	90	25,5
1-5	146	41,4
6-10	39	11,0
11-15	19	5,4
16-20	25	7,1
21 veya >	34	9,6

n= 353

Kitap Seçimini Etkileyen Biçimsel Özelliklere İlişkin Faktörler*Faktör Analizi*

Kitap okuyucularının ürün temelli yaklaşımla kitapları biçimsel olarak değerlendirmeleri için toplam 13 değişken söz konusu olup, bu değişkenlerin gruplandırılması, sınıflandırılması ve ana faktörlere dönüştürülmesi amacıyla Faktör Analizi (*Principal Component Factor*) uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Kitap Tercihinde Etki Eden Biçimsel Faktörler

<i>Faktörler</i>	<i>ORT.</i>	<i>S.S.</i>	<i>Faktör Yükleri</i>	<i>Öz Değer</i>	<i>Açıklanan Varyansın %'si</i>	<i>Alpha</i>
<i>Cilt ve Kâğıt Türü</i>						
Cilt türü (deri, karton, parlak kâğıt vb.)	3,44	1,13	0,76			
Kitapta kullanılan kâğıdın kalitesi	3,79	1,05	0,83	3,48	26,78	0,79
Kitapta kullanılan kâğıdın rengi	3,67	1,10	0,84			
<i>Boyut ve Yazım Özelliği</i>						
Kitaptaki sayfa sayısı	3,27	1,17	0,75			
Kitapta kullanılan yazı puntosu	3,83	0,94	0,72	1,77	13,64	0,67
Kitapta kullanılan yazının satır aralığı	3,47	1,07	0,64			
Kitabın boyutu veya büyüklüğü	3,16	1,00	0,58			
<i>Sayfalardaki Resim ve Şekiller</i>						
Kitaptaki sayfalarda kullanılan resimler	3,60	1,01	0,85	1,58	12,17	0,81
Kitaptaki sayfalarda kullanılan şekiller	3,59	1,03	0,82			
<i>Kapağın Rengi ve Şekli</i>						
Kitap kapağının rengi	3,72	1,16	0,77	1,33	10,23	0,73
Kitap kapağındaki resim veya şekil	3,66	1,04	0,74			
<i>İçindekiler ve Kaynakça</i>						
Kitaptaki içindekiler sayfası	4,11	1,03	0,79	1,05	8,10	0,63
Kitaptaki kaynakça bölümü	3,78	1,19	0,86			
<i>Toplam Açıklanan Varyans</i>					70,93	

ORT: Ortalama; S.S.: Standart Sapma; (“5” Çok Önemli,... “1” Hiç Önemli Değil)

Kitapların biçimsel özelliklerine ilişkin değişkenlere faktör analizinin uygulanması için “örneklem yeterliliğine bakmak gerekmekte ve yeterliliğe karar vermek için *Kaiser-Meyer-Olkin* (KMO) testinden yararlanılmaktadır” (Zhang ve diğerleri, 2003, s. 234). Yapılan bu araştırmada KMO 0.679 olup, faktör analizinin uygulanabilmesi için bu oran yeterlidir. *Bartlett Test for Sphericity* (BTS) 1157.397 ($p = .000$) ise bir matris belirleyicisi olarak değişkenlerin varyans hipotezi ve kovaryans matrisinin reddedildiğini ve bir faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir. Tüm faktörler için öz değer (*eigenvalue*) 1’den büyük olarak atanmıştır.

Tablo 2 incelendiği zaman, kitap tercihinde etki eden biçimsel değişkenler çerçevesinde beş faktör ortaya çıkmaktadır. Birinci faktör, üç değişkenden oluşmakta olup “*cilt ve kâğıt türü*”, ikinci faktör dört değişkenden oluşup “*boyut ve yazım özelliği*”, üçüncü faktör ise kitabın içinde kullanılan resim ve şekillerle ilgili olup, “*sayfalardaki resim ve şekiller*” biçiminde isimlendirilmiştir. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan dördüncü faktör, kapakla ilgili resim ve şekilleri kapsayan iki değişkenden oluşup, “*kapağın şekli ve rengi*” olarak adlandırılmıştır. Son olarak beşinci faktör, kitabın içeriği ile ilgili iki değişkendir ve “*içindekiler ve kaynakça*” olarak tanımlanmıştır. Her bir faktöre ilişkin güvenilirlik katsayısı (Cronbach-alpha = α) 0.81 ile 0.63 arasında değişmektedir. Birinci, üçüncü ve dördüncü faktörler için Cronbach-alpha değerleri 0.70’in üzerinde hesaplanmış, bu durum 1978 yılında Nunnally’nin (1978) önerdiği “güvenilirliğin genel kabul sınırlarının (0.70)” içinde olduğunu göstermektedir (Kim, Lee ve Klenosky, 2003). İkinci ve son faktör için ise Cronbach-alpha değeri 0.63’ün üzerinde hesaplanmıştır. Ölçekte bulunan tüm ifadelerinin güvenilirlik (Cronbach-alpha) değeri 0.74 olup, ölçeğin toplamı önerilen 0.70’in (Nunnally, 1978) üzerinde olması kriteri bakımından güvenilirliğin yeterli olduğu söylenebilir. Beş faktöre ilişkin faktör yüklerinin 0.58’den büyük olduğunu görmek mümkündür. Tablo 2’de sınıflandırılan beş faktörün, toplam varyansın %70.93’ünü açıkladığı anlaşılmaktadır. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan beş faktörün açıkladığı varyansın yüzde payının yüksek olduğu ifade edilebilir.

Faktör analizinde her bir faktörün açıkladığı varyansın yüzdesi, faktörlerin göreceli önemini ortaya koymaktadır (Altunışık, Torlak ve Özdemir, 2003). Açıklanan varyansın yüzdesi bakımından ilk faktör hariç, faktörler arasında önemli bir ayrışmanın olmadığı dikkati çekmektedir. İlk faktör olan cilt ve kâğıt türü kitabın vereceği ilk izlenim bakımından ön plana çıkmış gibi görünmektedir. Ancak, geriye kalan diğer faktörler de biçimsel özelliklerin değerlendirilmesinde azımsanmayacak bir etkiye sahiptir. Sonuç olarak faktör analizinde ortaya çıkan bu bulguların anlamı; kitap okuma ve değerlendirmede biçimsel özelliklerin önemli olduğuna işaret olarak değerlendirilebilir.

Kitap tercihinde etkili olan biçimsel özelliklere ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 2’de “ORT” ve “S.S.” ile ifade edilen sütunlarda gösterilmiştir. Bütün değişkenler arasında “*kitaptaki içindekiler sayfası*” adlı değişken 4.11 ortalama (S.S.=1.03) ile ilk sırada yer alırken, “*kitapta kullanılan yazı puntosu*” adlı değişken ise 3.83 ortalama (S.S=0.94) ile ikinci sırada yer almakta, “*kitabın boyutu veya büyüklüğü*” adlı değişken ise 3.16 ortalama (S.S =1.00) ile son sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo 2).

Tablo 3: Faktörler Arasındaki Korelasyon Matrisi ve Ortalamalar

Faktörler	1	2	3	4	5	Art. Ort.	Std. Sapma
Cilt ve Kâğıt Türü	1.00					3.626	0.917
Boyut ve Yazım Özelliği	0.33**	1.00				3.432	0.749
Sayfalardaki Resim ve Şekiller	0.15**	.217**	1.00			3.601	0.940
Kapağın Şekli ve Rengi	0.33**	.241**	.27**	1.00		3.434	0.988
İçindekiler ve Kaynakça	0.08	.00	.12*	-.09	1.00	3.947	0.961

* $p < .05$; ** $p < .01$

“5” Çok Önemli, ... “1” Hiç Önemli Değil

Beş faktörün kendi aralarındaki korelasyon matrisi analiz edildiğinde, birinci faktör ile geriye kalan dört faktörden üç faktör arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ($p < .05$ ve $p < .01$); aynı şekilde ikinci faktör ile geriye kalan üç faktörün ikisi arasında anlamlı ilişki olduğu ($p < .05$ ve $p < .01$); üçüncü faktör ile geriye kalan iki faktör arasında anlamlı bir ilişkinin ($p < .05$ ve $p < .01$) olduğu bulunmuştur. Tablo 3’teki değerler korelasyon katsayılarını (*coefficients of correlation*) göstermektedir. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan beş faktörün aritmetik ortalama (Art.Ort.) ve standart sapmaları (Std.Sapma) analiz edildiğinde; beşinci faktör olan “içindekiler ve kaynakça” 3.947 ortalama ile (std. sapma = 0.961) en yüksek değere sahip iken, ikinci faktör olan “boyut ve yazım özelliği” ise 3. 432 ortalama (std. sapma = 0.749) ile en düşük değere sahiptir.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

İçerik geçerliliği (*content validity*) ölçümü yapılan değişkenlerin (*items*) yeterliliği üzerine odaklanmaktadır. İçerik geçerliliğinin ortaya konmasındaki en kritik unsurlardan biri kavramsal olarak özelliklerin etki alanının tanımlanmasıdır (Churchill, 1995). Bu çalışmadaki içerik geçerliliği de ikinci elden veriler olarak daha önce yapılan çalışmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Bunun yanı sıra, çalışmanın ve ölçeğin amacının uygunluğunu test etmek için araştırma ve ölçek konusunda bir uzmanın görüşlerinden yararlanılmıştır. Kitapların biçimsel özelliklerine ilişkin beş boyut tespit edilmiştir. Bu beş boyuta ilişkin kullanılan ölçek ifadeleriyle ilgili çalışmalardan yararlanılarak ve güncel uygulamalardan esinlenerek geliştirilmiştir. Başlangıç ölçeği geliştirildikten sonra, tıpkı Churchill'in (1979) önerdiği gibi, çalışmanın amacını bilen bir akademisyenden ölçekteki ifadeleri okuyup değerlendirme ve gerekiyorsa ifadelerde düzeltme yapması istenmiştir.

Bagozzi ve Yi (1988) yakınsak geçerliliğin (*convergent validity*) bir kanıtı olarak, faktör yüklerinin 0.70'i aşmasını işaret etmiştir. Child (1970) ise, faktör yüklerinin 0.50 veya daha yüksek bir değerde olmasını anlamlı ve iyi olarak değerlendirirken, faktör yükünün 0.45 olmasını uygun, 0.32 veya daha düşük olmasını ise zayıf olarak değerlendirmiştir. Tablo 2 incelendiğinde ikinci faktörün altında bulunan bir değişkene ait 0.58 ve 0.64 faktör yükleri hariç, geriye kalan 11 faktörün tamamının 0.70'den büyük faktör yüklerine sahip olduğunu görmek mümkündür. Bu faktör yükleri arzulan yapılar üzerindeki yakınsak geçerliliğin kabul edilen düzeylerde olduğunu işaret etmektedir.

Yapı geçerliliği (*construct validity*) ölçek üzerindeki her bir ifade veya değişkenin (*items*) teorik yapıyı veya özeti ölçme derecesini ortaya koyar (Churchill, 1979). Aynı şekilde Tablo 2'de işaret edildiği gibi, beş faktörün üçünün güvenilirlik katsayısı (*reliability coefficients*) Nunnally (1978) tarafından işaret edilen sınır noktası olan 0.70 değerini aşmaktadır. Bu çalışmanın alpha değerleri kabul edilebilir düzeylerde değerlendirilebilir. Diskriminant geçerlilik (*discriminant validity*) farklı yapılardaki ölçümlerin diğer yapılardan yeterince ayrışma derecelerini ifade eder (Li, Liu ve Zhao, 2006). Bununla ilgili olarak, Tablo 3'teki yapılara ilişkin korelasyon katsayıları incelendiğinde 0.00 ile 0.33 arasında değerler aldığı görülür. Diskriminant geçerlilik için, ikili korelasyon değerlerinin kriter değer olan 0.90'ı aşmaması istenir (Hair, Anderson ve Tatham, 1998). Nitekim bu çalışmadaki korelasyon değerlerinin sonuçları da ölçeğin diskriminant geçerliliğinin kabul edilebilir düzeylerde olduğunu işaret etmektedir.

Tipik olarak, güvenilirlik katsayılarının 0.70 veya daha yüksek olması, yeterli olarak değerlendirilmektedir. Nunnally (1978) ek olarak yeni ölçekler için alpha değerlerinin 0.60'tan biraz daha yüksek olabileceğini ifade etmektedir. Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach Alpha katsayılarının kullanımı ile ölçülmüştür. Ölçekteki toplam on üç değişken için alpha 0.74 olarak hesaplanmıştır. Alpha güvenilirlik katsayısı birinci faktör için 0.79, ikinci faktör için 0.67, üçüncü faktör için 0.81, dördüncü faktör için 0.73 ve son faktör için ise 0.63 olarak bulunmuştur. Aynı şekilde Tablo 2'den görülebileceği gibi beş faktörün üçünün Cronbach Alpha değeri, Nunnally'nin (1978) güvenilirlik için işaret ettiği 0.70 değerinden büyüktür. İki faktör ise 0.63 değerinden büyük

olup, yeni geliştirilen ölçekler için Child (1970) tarafından makul olarak gösterilen 0.60 değerinden büyük olması, ölçeğin güvenilirliğin bir işareti olarak değerlendirilebilir.

Faktörlerin Okuyucu Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumu

Kitapların biçimsel özelliklerini ortaya koyan faktörlerin okuyucuların birtakım özelliklerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla t-testi ve ANOVA'dan yararlanılmıştır.

Kitapları değerlendirmede ortaya çıkan faktörlerin erkek ve kız öğrenciler tarafından farklı algılanabileceği noktasından hareketle, iki grup arasındaki farklılık ve benzerlikleri ortaya koymak amacıyla yapılan t-testinin sonucunda; iki grup arasında ilk dört faktör açısından benzerliklerin olduğu ($p > .05$), son faktör olan *içindekiler ve kaynakça* boyutunda anlamlı bir farklılığın ($t = -2.570$; $p = .011$) ortaya çıktığı görülmektedir. Erkeklerin beşinci faktör olan *içindekiler ve kaynakça*ya yönelik değerlendirmeleri 3.78'lik bir ortalamaya sahip iken, kız öğrencilerde bu ortalamanın 4.05 ile daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülür (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4: Biçimsel Faktörlerin Kütüphaneden Ödünç Alınan Kitap Sayılarına Göre Durumu

Faktörler		Akademik Birim				
		N	Ort.	S. S.	t	P
<i>Cilt ve Kağıt Türü</i>	Erkek	149	3.58	0.89	-1.198	.232
	Kadın	195	3.70	0.92		
<i>Boyut ve Yazım Özelliği</i>	Erkek	149	3.38	0.70	-1.166	.244
	Kadın	194	3.47	0.78		
<i>Sayfalardaki Resim ve Şekiller</i>	Erkek	148	3.59	0.99	-0.233	.816
	Kadın	194	3.61	0.90		
<i>Kapağın Şekli ve Rengi</i>	Erkek	149	3.40	1.01	-0.652	0.515
	Kadın	195	3.47	0.96		
<i>içindekiler ve Kaynakça</i>	Erkek	148	3.78	0.95	-2.570	.011*
	Kadın	195	4.05	0.96		

* $p < .05$; ** $< .01$

Kitapların biçimsel özelliklerine ilişkin ortaya çıkan faktörlerin araştırmaya katılan öğrencilerin akademik birimlerine göre farklılaşma durumu Tablo 5'de gösterilmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen ANOVA analizine göre beşinci ve son faktör olan *içindekiler ve kaynakça* ($F = 4.078$; $p = .007$) adlı boyut anlamlı bir farklılık gösterirken ($p < .01$), geriye kalan diğer dört faktörlerde ise

anlamli bir farklılığın olmadığı ($p > .05$) anlaşılmaktadır. *İçindekiler ve kaynakça* olarak adlandırılan beşinci faktördeki farklılaşmanın hangi gruplarda (akademik birimler) oluştuğunu görmek amacıyla yapılan Games-Howel (Levene Statistics $p < .05$) Post Hoc testine (Levene Statistics $p < .05$) göre; enstitü öğrencileri ile fakülte ($p < .01$) ve yüksekokul ($p < .05$) öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Kitapları değerlendirmede içindekiler ve kaynakça kısmını göz önünde bulundurmada enstitü öğrencileri 4.56 ortalamaya (std. sapma =0.62) sahip iken, fakülte öğrencileri 3.91 ortalama (std. sapma =0.96), yüksekokul öğrencileri 3.62 ortalama (std. sapma =0.99) ve meslek yüksekokulu ise 3.76 ortalamaya (std. sapma =0.86) sahiptir (Bkz. Tablo 5). Enstitü dışındaki diğer akademik birimler arasında anlamlı bir farklılık ($p > .05$) yoktur.

Tablo 5: Biçimsel Faktörlerin Kütüphaneden Ödünç Alınan Kitap Sayılarına Göre Durumu

Faktörler		Akademik Birim				
		N	Ort.	S. S.	F	P
<i>Cilt ve Kağıt Türü</i>	Enstitü	23	3.76	0.58	0.162	.922
	Fakülte	289	3.64	0.93		
	Yük.Okul	17	3.58	0.92		
	Mes.Y.O	15	3.66	1.10		
<i>Boyut ve Yazım Özelliği</i>	Enstitü	23	3.58	0.72	0.468	.705
	Fakülte	288	3.41	0.76		
	Yük.Okul	17	3.53	0.61		
	Mes.Y.O	15	3.43	0.67		
<i>Sayfalardaki Resim ve Şekiller</i>	Enstitü	23	3.95	0.68		
	Fakülte	287	3.57	0.95		
	Yük.Okul	17	3.79	0.90		
	Mes.Y.O	15	3.46	0.85		
<i>Kapağın Şekli ve Rengi</i>	Enstitü	23	3.41	1.02	2.216	.086
	Fakülte	289	3.40	0.97		
	Yük.Okul	17	3.88	0.89		
	Mes.Y.O	15	3.86	1.04		
<i>İçindekiler ve Kaynakça</i>	Enstitü	23	4.56	0.62	4.078	.007**
	Fakülte	289	3.91	0.96		
	Yük.Okul	16	3.62	0.99		
	Mes.Y.O	15	3.76	1.11		

* $p < .05$; ** $< .01$

Faktör analizi sonucu ortaya çıkan beş faktörün kütüphaneden yararlanılan kaynak türlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak için yapılan ANOVA'ya göre; birinci faktör olan cilt ve kâğıt türü ($F=4.431$; $p=.013$) ile üçüncü faktör olan sayfalardaki resim ve şekiller ($F=4.274$; $p=.015$) faktörü yararlanılan kaynak türlerine göre anlamlı bir farklılık ($p<.05$) göstermektedir (Bkz.Tablo 6).

Tablo 6: Biçimsel Faktörlerin Yararlanılan Kaynak Türlerine Göre Durumu

Faktörler		Kütüphaneden Yararlanılan Kaynak Türleri				
		N	Ort.	S. S.	F	P
Cilt ve Kağıt Türü	Ders Kitapları	223	3.73	0.81	4.431	.013*
	Ders Dışı Kitap.	66	3.39	1.02		
	Diğer	64	3.48	1.06		
Boyut ve Yazım Özelliği	Ders Kitapları	223	3.50	0.76	2.675	.070
	Ders Dışı Kitap.	65	3.30	0.72		
	Diğer	64	3.31	0.69		
Sayfalardaki Resim Şekiller	Ders Kitapları	223	3.69	0.90	4.274	.015*
	Ders Dışı Kitap	64	3.30	1.07		
	Diğer	64	3.58	0.88		
Kapağın Şekli ve Rengi	Ders Kitapları	223	3.49	0.90	1.364	.257
	Ders Dışı Kitap	66	3.37	1.02		
	Diğer	64	3.28	1.19		
İçindekiler ve Kaynakça	Ders Kitapları	222	3.94	0.99	1.052	.350
	Ders Dışı Kitap.	66	3.82	0.88		
	Diğer	64	4.07	0.92		

* $p<.05$; ** $<.01$

Faktörlerin yararlanılan kaynak türleri bakımından farklılaşma gösterdiği grupları belirlemek amacıyla Post Hoc testleri gerçekleştirilmiştir. Buna göre, farklılaşmanın görüldüğü birinci faktör olan *cilt ve kağıt türü* için Games-Howel (Levene Statistics $p<.05$) Post Hoc testi yapılmıştır. Bu test sonucuna göre ders kitaplarından yararlanan ve ders dışı kitaplardan yararlananlar arasında anlamlı bir farklılık ($p<.05$) vardır. Kütüphanede daha çok ders kitaplarını kullananların ortalaması 3.73 (std. sapma =0.81) iken, ders dışı kitapları kullananların ortalaması ise 3.39 (std. sapma =1.02) çıkmaktadır. Anlamlı farklılığın ortaya çıktığı bir diğer faktör olan *sayfalardaki resim ve şekiller* için yapılan Scheffe's Post hoc (Levene Statistics $p>.05$) testine göre benzer şekilde ders kitaplarını kullanan ve ders dışı kitapları kullanan gruplar arasında anlamlı bir farklılık ($p<.05$) bulunmuştur. Üçüncü faktör bakımından ders kitaplarını kullananların ortalaması 3.69 (std. sapma =0.90) iken, ders dışı kaynakları kullananların ortalaması ise 3.30'dur (std. sapma =1.071).

Tablo 7: Biçimsel Faktörlerin Kütüphaneden Ödünç Alınan Kitap Sayılarına Göre Durumu

Faktörler		Ödünç Alınan Kitap Sayısı				
		N	Ort.	S. S.	F	P
Cilt ve Kağıt Türü	Hiç	83	3.88	0.87	2.075	.068
	1-5	145	3.58	0.90		
	6-10	38	3.52	0.91		
	11-15	19	3.84	0.74		
	16-20	25	3.57	0.87		
	21 veya >	34	3.40	1.10		
Boyut ve Yazım Özelliği	Hiç	82	3.56	0.73	1.259	.281
	1-5	145	3.36	0.71		
	6-10	38	3.55	0.74		
	11-15	19	3.50	0.80		
	16-20	25	3.28	0.85		
	21 veya >	34	3.35	0.82		
Sayfalardaki Resim Şekiller	Hiç	82	3.76	0.96	2.643	.023*
	1-5	144	3.44	0.92		
	6-10	38	3.94	0.86		
	11-15	19	3.76	0.85		
	16-20	25	3.50	0.96		
	21 veya >	34	3.54	0.93		
Kapağın Şekli ve Rengi	Hiç	83	3.60	0.88	1.600	.160
	1-5	145	3.48	0.96		
	6-10	38	3.39	1.07		
	11-15	19	3.26	0.97		
	16-20	25	3.46	1.05		
	21 veya >	34	3.07	1.13		
İçindekiler ve Kaynakça	Hiç	82	3.80	1.05	1.887	.096
	1-5	145	3.86	0.89		
	6-10	38	3.98	1.09		
	11-15	19	4.34	0.60		
	16-20	25	4.00	1.10		
	21 veya >	34	4.25	0.89		

*p< .05 ; ** < .01

Kitapların biçimsel özelliklerine ilişkin ortaya çıkan faktörlerin ödünç alınan kitap sayısına göre farklılaşma durumunu göstermek amacıyla yapılan ANOVA'ya göre üçüncü faktör olan *sayfalardaki resim ve şekiller* ($F=2.643$; $p=.023$) adlı faktör anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<.05$), geriye kalan diğer faktörlerde ise bir farklılığın olmadığı ($p>.05$) görülmektedir (Bkz. Tablo 7). Üçüncü faktördeki farklılaşmanın hangi gruplarda (ödünç kitap sayısı) oluştuğunu görmek amacıyla yapılan Scheffe's Post Hoc (Levene Statistics $p>.05$) testine göre gruplar arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Günümüzde bir ürün olarak kitapların okuyucularına en iyi biçimde ulaştırılması için biçimsel ve tasarımsal üstünlüklerden yararlanıldığı görülür. Ürün temelli yaklaşımla yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu tüketici veya okuyucu perspektifinden değerlendirilmektedir. Kitap tüketicilerine en uygun ürünlerin sunumu için, okuyucu bakış açısını ortaya koyan modern yaklaşımlar büyük önem taşır. Bu çerçeveden hareketle gerçekleştirilen çalışmada, tüketici gözüyle kitap okuyucularının tercih ettiği kitapların biçimsel özelliklerini ortaya koyan beş önemli faktör ortaya çıkmıştır. Bunlar sırası ile *cilt ve kâğıt türü*, *boyut ve yazım özelliği*, *sayfalardaki resim ve şekiller*, *kapağın rengi ve şekli* ile içerik açısından *içindekiler ve kaynakçadır*. İlk faktör olan cilt ve kâğıt türü açıklanan varyansın en büyük kısmını (% 26,8) açıklamaktadır. Tüm faktörler değerlendirmeye alındığında ise toplam açıklanan varyans % 70.93 olup, bu oranın sosyal bilimlerde yapılan araştırmalar için kabul sınırının üstünde olduğu ifade edilebilir. Faktör ortalamaları değerlendirildiğinde 3.947 ortalama ile içindekiler ve kaynakça ilk sırada yer alırken, bunu 3.626 ortalama ile cilt ve kâğıt türü takip etmektedir.

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan beş faktörün kitap okuyucularının cinsiyet, bölüm ve kütüphaneden yararlandıkları kaynak türü ve sayısı bakımından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla yapılan analizlerde (t-testi ve ANOVA); içindekiler ve kaynakçanın kız öğrenciler ve enstitü öğrencileri tarafından daha önemli olarak değerlendirildiği bulunmuştur. Kütüphanede yararlanılan kaynak türleri bakımından cilt ve kâğıt türü faktörü ile sayfalardaki resim ve şekiller faktörü anlamlı farklılıklar göstermiştir. Son olarak ödünç alınan kitap sayısına göre faktörlerin farklılaşma durumu değerlendirilmiş ve üçüncü faktör olan sayfalardaki resim ve şekiller anlamlı farklılık göstermiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak, kitap tasarımlarında kitabın konusu ve anlatım biçimi gibi özelliklere destekleyici olarak kitaplara ait biçimsel faktörlerin de göz ardı edilmemesi hem satış, hem de okuyucu artışının sağlanması yönünden büyük önem taşıyabilir. Ürün bağlamında yapılan değerlendirmelerde, iyi tasarlanmış ürünün satışının da yüksek olacağı görüşünden hareketle; kitapların nitelikli biçimsel özelliklerinin okuyucu

üzerinde olumlu bir etki yaratacağı söylenebilir. Bu nedenle, kitap basımı yapan yayın evlerinin kitapları okuyucu bakış açısına uygun biçimde tasarlanması ve basması daha yararlı sonuçlar verebilecektir.

Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalar

Gerçekleştirilen bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü'ndeki Merkez Kütüphane'den yararlanan öğrencileri kapsamaktadır. Bu araştırmada daha çok ders kitaplarının tercih edilmesi temelinde bir değerlendirme yapılmıştır. Kitap okumayı etkileyen kitabın türü, yazarı, anlatım biçimi gibi içerikle ilgili özellikler çalışmaya dâhil edilmemiş, kitabın biçimsel özellikleri ile sınırlı tutulmuştur. Bu bakımdan, elde edilen bulgular ve sonuçlar, sadece bu unsurlar dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Araştırmada rapor edilen bulguların, küçük ölçekli bir örneklem grubu üzerinde yapılmış olması diğer bir kısıtlılığı ortaya koymaktadır.

Gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalarda pek çok kütüphane okuyucusunu kapsayan araştırmaların yürütülmesi daha genellenebilir sonuçlar verebilir. Bunun yanı sıra, biçimsel özelliklere ek olarak kitap okumayı etkileyen diğer özelliklerin (yazar, tür, içerik ve yayınevi) dikkate alındığı geniş kapsamlı çalışmalar daha anlamlı sonuçlar sağlayabilir.

Kaynakça

- Altunışık, R, Torlak, Ö ve Özdemir, Ş. (2003). Ekonomik kriz ve değişen alışveriş alışkanlıkları üzerine bir araştırma. K. Güllü (Yay. Haz.), 8. *Ulusal Pazarlama Kongresi Bildiriler Kitabı, 16-19 Ekim 2003 içinde* (ss. 327-343). Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Babin, L. A., Babin, B. J. ve Boles, J. S. (1999). The effects of consumer perceptions of the salesperson, product and dealer on purchase intentions. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 6, 91-97.
- Bagozzi, R. P. ve Yi, Y. (1988) On the evaluation of structural equations models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16 (1): 74-94.
- Blake, V. L. P. (1989). The role of reviews and reviewing media in the selection process: An examination of the research record. *Collection Management*, 11, 39.
- Bowker News Release. (2004). *U.S. book production soars to 175,000 new titles in 2003*. 3 Ocak 2005 tarihinde http://www.bowker.com/press/2004_0527_bowker.htm adresinden erişildi.
- Child, D. (1970). *The essentials of factor analysis*. London: Holt, Rhinehart and Winston.
- Churchill, G. A. (1979). A paradigm for developing better measures of marketing constructs. *Journal of Marketing Research*, 16 (1): 64-73.
- Churchill, G. A. (1995). *Marketing research*. Fort Worth: The Dryden Press.

- D'Astous, A., Colbert, F. ve Mbarek, I. (2006). Factors influencing readers' interest in new book releases: An experimental study. *Poetics*, 34, 134–147.
- Futas, E. (1977). *Library acquisition policies and procedures*. Phoenix: Oryx Press.
- Hair, J. F., Anderson, R. L. ve Tatham, W. C. (1998). *Multivariate data analysis with reading*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kamphuis, J. (1991). Satisfaction with books: Some empirical findings. *Poetics*, 20, 471–485.
- Kim, S. S., Lee, C. K. ve Klenosky, D. B. (2003). The influence push and pull factors at Korean National Park. *Tourism Management*, 24, 169–180.
- Leemans, H. (1988). Who buys literary books?. *Cultural Economics*, 88, 123–130.
- Leemans, H. ve Stokmans, M. (1992). A descriptive model of the decision making process of buyers of books. *Journal of Cultural Economics*, 16, 25–50.
- Li, Y., Liu, Y. ve Zhao, Y. (2006). The role of market and entrepreneurship orientation and internal control in the new product development activities of Chinese firms. *Industrial Marketing Management*, 35, 336–347.
- Lin, T. M. Y., Luarn, P. ve Huang, Y. K. (2005). Effect of Internet book reviews on purchase intention: A focus group study. *The Journal of Academic Librarianship*, 31 (5): 461–468.
- Nakip, M. (2004). *Pazarlama araştırmalarına giriş (SPSS destekli)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hall.
- Richins, M. L. ve Bloch, P. H. (1991). Post-purchase product satisfaction: Incorporating the effects of involvement and time. *Journal of Business Research*, 23, 145–158.
- Schiffman, L. G. ve Kanuk, L. L. (2000). *Consumer behavior* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Stokmans, M. ve Hendrickx, M. (1994). The attention paid to new book releases on a display table. *Poetics*, 22, 185–197.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yükselen, C. (2000). *Pazarlama araştırmaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zhang, J. J., Pennington-Gray, L., Connaughton, D. P., Braunstein, J. R., Ellis, M. H., Lam, E. T. C. ve diğerleri. (2003). Understanding women's professional football game spectators: Sociodemographics, game consumption, and entertainment options. *Sport Marketing Quarterly*, 12 (4): 228–243.

Ek: Anket Formu

Değerli anket katılımcısı,

Bu çalışma, “ders kitaplarının biçimsel özelliklerinin okuma üzerindeki etkisi”ni ortaya koyma amaçlı bir ankettir. Bu anketten toplanacak veriler tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu nedenle vereceğiniz cevapların **doğruluğu** araştırmanın tarafsızlığı ve bilimselliği için çok önemlidir.

SORU-1. Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak en doğru biçimde değerlendiriniz.

	Çok Önemli	Önemli	Orta	Önemsiz	Hiç Önemli Değil
Kitap kapağının rengi	5	4	3	2	1
Kitap kapağındaki resim veya şekil	5	4	3	2	1
Kitaptaki sayfa sayısı	5	4	3	2	1
Kitapta kullanılan yazı puntosu (yazının büyüklüğü)	5	4	3	2	1
Kitapta kullanılan yazının satır aralığı	5	4	3	2	1
Sayfalarda kullanılan resimler	5	4	3	2	1
Kitaptaki sayfalarda bulunan şekiller	5	4	3	2	1
Kitabın boyut veya büyüklüğü	5	4	3	2	1
Cilt türü (Deri, karton, parlak kâğıt vb)	5	4	3	2	1
Kitapta kullanılan kâğıt kalitesi	5	4	3	2	1
Kitapta kullanılan kâğıdın rengi	5	4	3	2	1
Kitaptaki içindekiler sayfası	5	4	3	2	1
Kitaptaki kaynakça bölümü	5	4	3	2	1

SORU -2. Kütüphaneye gitme sıklığınız nedir?

- Hiç gitmem
- Sömestrde (yarı yıl) 1–2 kez
- Ayda 1–2 kez
- Hemen her hafta veya daha fazla

SORU –3. **Yılda** ortalama kaç kitap satın alıp okursunuz.

Lütfen Yazınız:.....

SORU –4. Bir **Sömestrde** (yarı yıl) ortalama kütüphaneden kaç kitap ödünç alırsınız?

Lütfen Yazınız:.....

SORU –5. Kütüphanede **en çok** hangi tür kitaplardan yararlanırsınız?

- a) Ders kitapları
- b) Ders dışı okuma kitapları
- c) Diğer (Lütfen yazınız.....)

SORU –6. Kitap satın almak için **yılda** ortalama ne kadar bütçe ayırırsınız?

- d) 100 YTL ve altı
- e) 101–200 YTL
- f) 201–300 YTL
- g) 301–400 YTL
- h) 401 YTL ve üstü

SORU –7. Cinsiyetiniz

- a) Erkek
- b) Bayan

SORU –8. Bölümünüzün bağlı olduğu akademik birim?

- a) Fakülte
- b) Yüksekokul
- c) Meslek yüksekokulu
- d) Enstitü
- e) Diğer (lütfen belirtiniz.....)

SORU –9. Öğrenci olarak **aylık** ortalama harcama tutarınız ne kadardır?

- a) 250 YTL ve altı
- b) 251 – 500 YTL
- c) 501 – 750 YTL
- d) 751 – 1.000 YTL
- e) 1.001 YTL ve üstü

Ankete Katıldığınız için Teşekkür Ederiz.